

DE ONDERWIJSVISITATIE
VERKORTE PROCEDURE
**Stedenbouw en
Ruimtelijke Planning**

Een evaluatie van de kwaliteit van de academische Master Stedenbouw en
Ruimtelijke Planning aan de Katholieke Universiteit Leuven

www.vluhr.be Brussel - mei 2016

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE - VERKORTE PROCEDURE
STEDENBOUW EN RUIMTELIJKE PLANNING - KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN**

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2016/2939/17

DEEL I	ALGEMEEN DEEL	5
Hoofdstuk 1	De onderwijsvisitatie – verkorte procedure Stedenbouw en Ruimtelijke Planning – Katholieke Universiteit Leuven	7
Hoofdstuk 2	Tabel met scores, onderwerpen en facetten	9
DEEL II	OPLEIDINGSRAPPORT	13
BIJLAGEN		27
Bijlage 1	Personalia van de leden van de visitatiecommissie	28
Bijlage 2	Bezoekschema	30

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK 1

De onderwijsvisitatie – verkorte procedure Stedenbouw en Ruimtelijke Planning – Katholieke Universiteit Leuven

1 Inleiding

In 2010 heeft de visitatiecommissie Stedenbouw en Ruimtelijke Planning in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) de opleidingen Stedenbouw en Ruimtelijke Planning gevisiteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLHORA op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse hogescholen gevolg geven aan de decretale verplichtingen terzake.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport “Stedenbouw en ruimtelijke planning”, dat werd gepubliceerd op 1 maart 2012.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De masteropleiding Stedenbouw en Ruimtelijke Planning aan de Katholieke Universiteit Leuven (toen nog aan de Luca School of Arts) kreeg een negatief accreditatiebesluit van de NVAO. Conform het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, vroeg de Luca School of Arts daarop voor de opleiding een tijdelijke erkenning aan. Die werd haar door de Vlaamse regering verleend tot 1 oktober 2016.

2 Verkorte procedure

De decreetgever voorziet dat de accreditatie van een opleiding na het verlopen van een tijdelijke erkenning plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) dient te worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de masteropleiding Stedenbouw en Ruimtelijke Planning aan de Katholieke Universiteit Leuven. De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experts (cfr. infra) en gecoördineerd door de VLUHR. De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die elementen op basis waarvan de vorige accreditatie-aanvraag negatief werd beoordeeld, in casu Onderwerp 2 ‘Programma’ met onderliggende facetten 2.1. ‘Relatie doelstelling en programma’, 2.2. ‘Eisen professionele en academische gerichtheid’, 2.3. ‘Samenhang’, 2.8. ‘Masterproef’ en 2.9. ‘Toelatingsvoorwaarden, en Onderwerp 6 met onderliggend facet 6.1. ‘Gerealiseerd niveau’.

3 De visitatiecommissie

De visitatiecommissie die deze 'verkorte' visitatie uitvoerde, bestond uit leden met vakdeskundige, beleids-, onderwijskundige, internationale en auditexpertise. De commissie bestond uit 4 commissieleden waaronder twee commissieleden uit de oorspronkelijke visitatiecommissie. De commissie voor de verkorte procedure werd op 8 september 2015 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 13 juli 2015. De commissie was als volgt samengesteld:

- Voorzitter:
Prof. dr. Wil Zonneveld, hoogleraar Stedelijke en Regionale Planning bij de Afdeling Urbanism/ Faculteit Bouwkunde van de TU Delft (lid visitatiecommissie 2010)
- Domeindeskundig lid:
Prof. dr. Theodorus (Terry) van Dijk, Universitair Hoofddocent, tevens Portefeuillehouder Onderwijs en Vice-Decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Werkvelddeskundig lid
Dhr. Philippe Van Wesenbeeck, directeur-manager van de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijk Planning bij Stad Gent (lid visitatiecommissie 2010)
- Student-lid:
Mevr. Fien Batens, student Master of Science in de Stedenbouw en Ruimtelijke Planning, Universiteit Antwerpen

Dhr. Jasper Stockmans, stafmedewerker Kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatie-rapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen onderwerpen werden besproken. Het zelfevaluatie-rapport werd op 15 december 2015 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg aldus de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden hebben bovendien elk een tweetal masterproeven grondig doorgenomen vooraleer het bezoek plaatsvond.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 10 februari 2016. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten en de docenten. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie, conform het visitatieprotocol "Handleiding visitaties VLIR/VLHORA, Brussel, september 2008", haar bevindingen en conclusies omtrent de te beoordelen onderwerpen in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren. De commissie heeft de reactie van de opleiding in het rapport verwerkt.

HOOFDSTUK 2

Tabel met scores, onderwerpen en facetten

Verklaring van de scores op de facetten:

Excellent (E)	'best practice', kan (internationaal) als voorbeeld dienen voor andere opleidingen
Goed (G)	de kwaliteit stijgt uit boven de basiskwaliteit
Voldoende (V)	voldoet aan de basiseisen
Onvoldoende (O)	voldoet niet aan de minimumeisen
OK	voldoet aan de formele eisen

Verklaring van de scores op de onderwerpen:

- + voldoet minstens aan de minimum-eisen voor basiskwaliteit;
er is geen verdere schaalverdeling om verdere graden van excellentie aan te duiden.
- voldoet niet aan de minimum-eisen voor basiskwaliteit.

Het facet 'studieomvang' wordt gescoord met 'OK', indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen m.b.t. de studieomvang, uitgedrukt in studiepunten.

<i>Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding</i>	+
<i>Onderwerp 2: Programma</i>	+
Facet 2.1. Relatie doelstelling en inhoud	G
Facet 2.2. Eisen professionele en academische gerichtheid	V
Facet 2.3. Samenhang van het programma	G
Facet 2.4. Studieomvang	OK
Facet 2.5. Studietijd	V
Facet 2.6. Afstemming vormgeving en inhoud	V
Facet 2.7. Beoordeling en toetsing	V
Facet 2.8. Masterproef	V
Facet 2.9. Toelatingsvoorwaarden	V
<i>Onderwerp 3: Inzet van personeel</i>	+
<i>Onderwerp 4: Voorzieningen</i>	+
<i>Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg</i>	+
<i>Onderwerp 6: Resultaten</i>	+
Facet 6.1. Gerealiseerd niveau	V
Facet 6.2. Onderwijsrendement	V

De cursief weergegeven onderwerpen en facetten en de daaraan toegekende scores werden in 2010 reeds beoordeeld. De overige werden in 2012 als onvoldoende beoordeeld en dienden opnieuw beoordeeld te worden. De nieuwe scores na de hervisitatatie worden in het vet weergegeven.

DEEL 2

Opleidingsrapport:
Stedenbouw en
Ruimtelijke Planning –
Katholieke Universiteit Leuven

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Stedenbouw en Ruimtelijke Planning

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma. De visitatiecommissie miste doelstellingen op het niveau van de opleidingsonderdelen, meende dat de maatschappelijke component van de opleiding te weinig was uitgewerkt, vond in het studiemateriaal onvoldoende elementen ter voorbereiding op het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en stelde dat in interactie met andere onderdelen van het programma, een leerlijn 'wetenschappelijk denken en handelen' moest worden opgezet. In de opleiding waren te weinig opleidingsonderdeel-overschrijdende elementen aanwezig en theorie en praktijk waren nauwelijks met elkaar verbonden. Tot slot meende de visitatiecommissie dat de brede profilering van de opleiding op zowel ruimtelijke planning als stedenbouw onvoldoende tot uiting kwam in het programma.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma als goed.

De opleiding definieerde de doelstellingen aan de hand van zeven kerncompetenties. De doelstellingen werden daarbij voor elke kerncompetentie zowel vanuit het professioneel denken en handelen (A) als vanuit het wetenschappelijk denken en handelen (B) als leerresultaten uitgeschreven. Deze leerresultaten vormen de twee generieke leerlijnen (een professioneel gerichte en academische leerlijn) die doorwerken doorheen én over de opleidingsfases heen. De leerresultaten van de opleiding werden vervolgens verfijnd tot leerdoelen per opleidingsonderdeel aan de hand van drie inhoudelijke leerlijnen (analyse en ontwerp – beleid en realisatie – sociaal-maatschappelijke ecologische aspecten).

Deze oefening leidde tot een grondige hertekening van het programma. De commissie ziet nu een goed gestructureerde opleiding en duidelijke koppeling met de doelstellingen. De masterproef vormt een geïntegreerde eindproef waarin studenten de opgebouwde kennis, vaardigheden en attitudes uit de vijf leerlijnen samenbrengen tot een coherent en relevant eindproduct. De leer-

doelen zijn zo geformuleerd en toegewezen aan de opleidingsonderdelen dat de studenten voor de start van de masterproef bewezen hebben over de juiste kennis, vaardigheden en attitudes te beschikken om een kwalitatief hoogstaand eindproduct af te leveren. De commissie wenst haar waardering uit te spreken over het hernieuwde programma en stelt bovendien vast dat de leerlijnen bijdragen tot de transparantie van het programma voor de studenten. De studenten waarderen dat. De opleiding introduceerde bovendien 'leerfiches' voor de theorievakken, die duidelijke informatie geven. Het feit dat de opleiding sinds het academiejaar 2013–2014 strikt de universitaire procedures en deadlines voor curriculumherziening en curriculuminnovatie volgt, sterkt de commissie bovendien in haar vertrouwen dat er in de toekomst de nodige continue opvolging gegeven zal worden aan het up-to-date houden van het programma.

Om de opleidingsonderdelen sterk te verbinden met de vooropgestelde leerresultaten, werden leerdoelen per opleidingsonderdeel vastgelegd. Om het overzicht te bewaren, werd hiertoe een curriculum mapping (inclusief toetsmatrix) opgesteld. Wanneer alle leerdoelen voor een leerresultaat minstens eenmaal geëvalueerd zijn, zet de student de stap naar het combineren van de leerdoelen tot het geïntegreerde geheel van het leerresultaat. Hij doet dit in de ontwerpstudio's en in de onderzoeks- en ontwerpseminaries. De commissie meent dat de curriculum mapping heeft bijgedragen tot een toereikende link tussen doelstellingen en implementatie. Ze merkt wel op dat het schema van leerresultaten vrij complex en moeilijk toegankelijk is. De vraag kan gesteld worden of dit wel hanteerbaar is en of het niet goed zou zijn om een aantal aspecten samen te nemen en te vereenvoudigen. Misschien is op dat vlak de slinger iets te ver doorgesloten sinds de vorige visitatie.

De commissie stelt dat de academische gerichtheid nu duidelijk geïntegreerd is in de opleidingsdoelen en op adequate wijze doorloopt in het programma. De vorige visitatiecommissie beval in deze context ook aan om de samenwerking met de associatie, alsmede de toekomstige instellingen daarbinnen, te versterken. De opleiding maakt nu dan ook optimaal gebruik van de mogelijkheden die de integratie van de Faculteit Architectuur binnen de universiteit biedt. De opleiding koos bijvoorbeeld voor een multicampusmodel waarbij de studenten opleidingsonderdelen volgen die aangeboden worden op drie campussen (Gent – Brussel – Leuven). Dit biedt ook mogelijkheden ter verdere profilering van de opleiding, alsook om expertise van buiten de faculteit binnen te brengen in de opleiding.

Concluderend stelt de commissie dat ze het hernieuwde programma waardeert en dat de leerlijnen bijdragen tot de transparantie van het programma. Ook heeft de curriculum mapping bijgedragen tot een toereikende link tussen doelstellingen en implementatie, al dient er wel het nodige gedaan te worden om de toegankelijkheid van het schema te bevorderen. Het feit dat de opleiding de universitaire procedures voor curriculumherziening en curriculuminnovatie volgt, sterkt de commissie in haar vertrouwen dat er in de toekomst de nodige continue opvolging gegeven zal worden. De opleiding maakt nu ook optimaal gebruik van de mogelijkheden die de integratie van de Faculteit Architectuur binnen de universiteit biedt. De academische gerichtheid is duidelijk geïntegreerd is in de opleidingsdoelen en loopt op adequate wijze door in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma. De opleiding had een duidelijke ambitie om een wetenschappelijk onderzoeksprogramma op te zetten en uit te voeren, maar het feitelijk gerealiseerd academisch niveau was niet voldoende volgens de visitatiecommissie. De interactie tussen onderzoek en onderwijs was nog aan de magere kant, het academisch en wetenschappelijk gehalte was nog geen structureel en in het programma beklijvend onderdeel van de opleiding, en de internationale dimensie van de opleiding was nog vaag. Daarnaast bleef volgens de visitatiecommissie ook de professionele gerichtheid van de opleiding wat beperkt, waarbij de concrete vertaalslag naar de implementatie en realisatie van het ontwerpen in de praktijk onderbelicht bleef.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de eisen professionele en academische gerichtheid van de opleiding als voldoende.

De commissie meent dat de nieuwe ontwikkelingen inzake het onderzoek aan de faculteit duidelijk meer mogelijkheden bieden ter academisering van de opleiding. Het Departement Architectuur van de KU Leuven groepeerd onderzoekers uit de faculteiten Ingenieurswetenschappen en Architectuur van de Groep Wetenschap en Technologie van de KU Leuven, op de campussen Leuven, Brussel en Gent. Het onderzoek is georganiseerd rond drie polen: Humanities, Arts en Engineering. In het midden staat het ontwerpen als centrale en gedeelde hoofdfocus. De opleiding put uit de brede waaier van onderzoeksgroepen aangestuurd vanuit het Departement Architectuur: Housing and Urban Studies (HaUS), Creating an ENvironment for PLanning (PLEN), Planning en Ontwikkeling, Onderzoeksgroep Stedenbouw en Architectuur (OSA). De opleiding is ook verbonden met Spatial Applications Division Leuven (SADL) en voorziet een mogelijkheid om in de toekomst een onderzoeksgroep op te richten rond Urban Thing Theory.

Om de integratie van onderzoek in het onderwijs te bevorderen, zette de opleiding verschillende beleidslijnen uit, zoals het verder versterken van de band tussen het onderwijs en de onderzoeksgroepen. De doctoraatsopleiding speelt volgens de opleidingsverantwoordelijken een belangrijke rol. Het aantal ingeschreven doctorandi steeg van 5 bij de aanvang tot 30. Drie doctoraten werden intussen succesvol afgelegd. De commissie waardeert dit, aangezien een sterke doctoraatsopleiding kan bijdragen aan een uitbouw van het academisch personeel van de opleiding en kan tegemoet komen aan de opmerking van de vorige visitatiecommissie met betrekking tot het lage academische gehalte van het personeel. Het academische niveau van de staf is nu sterk verbeterd, waardoor ook de onderzoeksoutput in stijgende lijn kan blijven evolueren. Wel kan de borging van het academische niveau van de gastdocenten in de criteria van hun aanwerving nog verder geëxpliciteerd worden. Dit moet ook goed bewaakt worden door de leerlijncoördinatoren.

De commissie constateert dat de opleiding ook via de structuur van het programma duidelijk werk gemaakt heeft van een scherp actieplan en heldere streefdoelen voor een radicale versterking van het academisch gehalte van de opleiding. Onderzoeksmethodologische vorming is rechtstreeks verankerd in het nieuwe programma via een aanbod van ontwerp- en onderzoeksseminaries in het eerste semester van het afstudeerjaar. In deze seminaries leren de studenten onderzoeksvaardigheden aan en maken ze zich een onderzoeksattitude eigen die ze in het laatste semester zelfstandig toepassen in hun masterproef. Binnen de ontwerpseminaries realiseert de student een concreet ontwerp in functie van een gevoerd onderzoek over een bepaald thema.

De studenten van de tweede opleidingsfase kiezen uit drie ontwerpseminaries van telkens 5 studiepunten: Stadsontwerp, Grootstedelijke context en Vlaamse planningscontext. Binnen het onderzoeksseminarie leert de student een kleinschalig onderzoek op te zetten over hetzelfde thema. De studenten van de tweede opleidingsfase kiezen uit drie onderzoeksseminaries van telkens 5 studiepunten: ruimtelijke planning, geschiedenis van de stedenbouw en maatschappelijke aspecten. Omwille van het feit dat de onderzoeks- en ontwerpseminaries rond één centraal thema georganiseerd worden, kan de opleiding een interessant spectrum aan kleinschalige onderzoeken uitbouwen waaruit de meest waardevolle en relevante bijdragen kunnen worden geselecteerd. De commissie meent dat via deze ingrepen in het programma de interactie tussen onderzoek en onderwijs sterk verbeterd is, waardoor studenten ook beter voorbereid worden op het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek.

Ook de professionele gerichtheid van de opleiding is verbeterd. De opleiding zet een generieke leerlijn Professioneel denken en handelen uit om de eisen die met de professionele gerichtheid verbonden zijn te expliciteren en te behalen. Tevens voorziet de opbouw van de drie inhoudelijke leerlijnen een evenwaardige combinatie van het aanleren van theoretische kennis enerzijds en het toepassen van deze theoretische kennis in de ontwerpstudio's anderzijds. Binnen de leerlijn Beleid en realisatie wordt ingezet op het verwerven van parate kennis met betrekking tot de juridische en administratieve aspecten. Voortaan voorziet het programma in het derde semester ook in een ontwerpseminarie, gericht op het onmiddellijk praktisch toepassen van praktijkmethodes en technieken. Ook ontwikkelt de student binnen de afsluitende masterproef de competenties om zelfstandig een inhoudelijk consistente redenering of ontwerp uit te werken conform de reële opdrachten waarmee de student in de toekomstige professionele ontwerp- en beleidspraktijk te maken krijgt.

De commissie meent dat er hiermee ook met betrekking tot de professionele gerichtheid van het programma een goede ontwikkeling plaats gevonden heeft, al meent zij dat er wat betreft implementatie en realisatie nog een verdere verbeteringslag mogelijk is. De commissie waardeert het feit dat consequent het historische aspect in elk opleidingsonderdeel aan bod komt. Maar wat betreft implementatie en realisatie zou dat volgens de commissie ook mogen gelden. De overweging hierbij is dat de ontwerpers en planners in het werkveld waarin zij terecht komen, voldoende competenties moeten hebben op dit vlak, dit om op een geïntegreerde manier te kunnen denken en handelen. De commissie meent dat vooral het opleidingsonderdeel 'Project Management and Development' hierin een belangrijke plaats zou kunnen innemen. De studenten geven aan dat dit opleidingsonderdeel in al te grote mate geconcipeerd wordt als een verzameling van losstaande onderdelen. Het consequent aandacht geven aan implementatie en realisatie kan hier soelaas bieden. De commissie stelt vast dat voor de masterproeven consequente verbeteringen voorgesteld worden, maar dat daaruit te weinig besef blijkt van het maatschappelijke krachtenveld, ook in relatie tot realiseerbaarheid in termen van kosten en opbrengsten van voorgestelde ingrepen. Het verdient dan ook de aanbeveling om de waaier van expertises van het personeel in deze context uit te breiden.

Inzake internationalisering heeft er duidelijk een verbetering plaatsgevonden. De studenten volgen drie opleidingsonderdelen samen met de internationale studentengroep van MaUSP waaronder de studio waar ze intensief samenwerken. Wie niet op uitwisseling gaat, heeft een 'Internationalisering@home'-ervaring in Studio Brussels door de samenwerking met de internationale groep studenten van MaUSP en MHS die deze studio ook volgt. Tot slot organiseert de opleiding in het tweede semester ook een verplichte buitenlandse studiereis en biedt de opleiding een Summer Class aan. In het derde semester kunnen de studenten ook op Erasmusuitwisseling gaan. Er bestaat ondertussen een ERASMUS-netwerk met 9 partnerinstellingen. Er werd een voorstel geformuleerd voor een aantal nieuwe partnerschappen en een vooraanstaand intercontinen-

taal netwerk uitgebouwd met 4 partners. De opleiding garandeert academische ondersteuning voor studenten die thema's uit het uitwisselingsprogramma willen uitwerken in de masterproef. Tevens koos de opleiding ervoor om het curriculum van semester 3 in de eigen faculteit een internationaal karakter te geven. Een volledig Engelstalig programma staat dan open voor inkomende ERASMUS-studenten en biedt ook de eigen studenten de kans om intensief samen te werken in een internationale groep. Studenten en docenten nemen eveneens deel aan internationale Summer Classes en participeren aan internationaliseringsinitiatieven die georganiseerd worden op facultair niveau. De commissie meent dat hiermee de internationale dimensie op adequate wijze vormgegeven wordt en structureel ingebed is in het programma. De commissie raadt echter wel aan om hieraan continu te blijven sleutelen ter verdere optimalisatie.

Tot slot merkt de commissie op dat de mechanismen bij de verdeling van onderwijs- en onderzoeksgelden meer recht zouden moeten doen aan de aard van deze opleiding. De inkanteling van de opleiding in de KU Leuven heeft geleid tot een aantoonbare verbetering, maar in een volgende stap moet nu bekeken worden hoe de opleiding gepositioneerd kan worden in de KU Leuven, en dient er op centraal niveau gekeken te worden naar de grondslagen van de systematieken voor de verdeling van onderwijs- en onderzoeksgelden, opdat deze ook recht kunnen doen aan de betreffende opleiding. De commissie stelt namelijk vast dat – ook internationaal – opleidingen op het vlak van stedenbouw en ruimtelijke planning tot belangwekkende academische resultaten (output) komen in andere categorieën dan alleen de gekende wetenschappelijke top-tijdschriften. Daarom dient de opleiding zelf ook een beter verhaal te ontwikkelen over de waarde van het academische aspect binnen de ontwerpwetenschap, zodat deze zich ook beter staande kan houden in het veld.

De commissie concludeert dat de nieuwe ontwikkelingen inzake het onderzoek aan de faculteit duidelijk meer mogelijkheden bieden. Het academische niveau van de staf is sterk verbeterd, al kan de borging van het academische niveau van de gastdocenten in de criteria van hun aanwerving nog verder geëxpliciteerd worden. Via de structuur van het programma werd duidelijk werk gemaakt van een versterking van het academisch gehalte. Ook met betrekking tot de professionele gerichtheid heeft er een goede ontwikkeling plaats gevonden, al is er wat betreft implementatie en realisatie nog een verdere verbeteringslag mogelijk. De internationalisering is duidelijk verbeterd, maar de commissie raadt aan om hieraan continu te blijven sleutelen. Tot slot moeten de mechanismen bij de verdeling van onderwijs- en onderzoeksgelden meer recht doen aan de aard van deze opleiding en dient de opleiding een beter verhaal te ontwikkelen over de waarde van het academische aspect binnen de ontwerpwetenschap.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Samenhang van het programma. De visitatiecommissie stelde zich vragen bij zowel de verticale als de horizontale samenhang van het programma. Het programma werd gehanteerd en werkte te veel als losse onderdelen, er was te weinig interactie tussen de verschillende trajecten, de theoretische component van het curriculum werkte onvoldoende door in de trajecten en in de masterproef die te veel op zichzelf stond in het programma. De visitatiecommissie had ook grote aarzelingen over de aansluiting van het schakelprogramma op de masteropleiding.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de samenhang van het programma als goed.

De commissie is zeer tevreden over de verbeteringen inzake de samenhang van het programma, die door de vijf duidelijke leerlijnen bewerkstelligd worden. De opleiding hanteert een getrapte structuur, met de ontwerpstudio's als afronding van een leerlijn en de masterproef als afronding en combinatie van de verschillende inhoudelijke en generieke leerlijnen. De commissie meent dat deze aanpak ook aanleiding geeft tot een goede inbedding van de masterproef in het gehele programma. De drie semesters voorafgaand aan de masterproef zijn telkens gewijd aan een van de drie inhoudelijke leerlijnen. De interne samenhang van de leerlijn wordt, onder meer aan de hand van de leerfiches, bewaakt door de leerlijncoördinator. Om naast inhoudelijke kennis en vaardigheden ook expliciete aandacht te besteden aan professionele en academische eisen, werden ook twee generieke leerlijnen opgezet, die dwars doorheen het programma lopen.

Alle opleidingsonderdelen uit de eerste fase van het programma zijn verplicht. Dat zorgt ervoor dat studenten aan het begin van de opleiding een solide basiskennis meekrijgen. In het tweede jaar kiezen de studenten voor 10 studiepunten aan electives (2 x 5 studiepunten) uit een facultair aanbod van keuzevakken vanuit de verschillende disciplines. Ook in de ontwerp- en onderzoeksseminaries hebben de studenten de ruimte om een eigen keuze te maken. Tot slot biedt ook de masterproef ruimte aan de student om, in overleg met de promotor, een eigen onderwerp af te bakenen. De commissie waardeert dit evenwicht tussen het verplichte deel en keuzemogelijkheden in het programma.

De commissie meent dat de opbouw van het programma ondersteund wordt door adequate volgtijdelijkheidsvoorwaarden: studenten die bijvoorbeeld de ontwerpstudio's volgen, moeten zich op z'n minst tegelijk (in hetzelfde academiejaar) inschrijven voor de theoretische vakken (gelijktijdigheidsvoorwaarde). Zij kunnen echter ook kiezen om eerst de theorievakken uit de leerlijn te volgen en pas een academiejaar later de ontwerpstudio. De commissie beschouwt de volgtijdelijkheid van de verschillende opleidingsonderdelen als logisch. Dit wordt door de studenten ook herkend en gewaardeerd.

Concluderend ziet de commissie een verbetering inzake de samenhang van het programma door het invoeren van duidelijke leerlijnen en door een goede inbedding van de masterproef in het gehele programma. Ze waardeert het evenwicht tussen het verplichte deel en keuzemogelijkheden en beschouwt de volgtijdelijkheid van de verschillende opleidingsonderdelen als logisch.

Facet 2.8 Masterproef

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Masterproef. De masterproeven waren nog van onvoldoende academisch niveau. Ze misten een goed uitgebouwde academische methodologie en attitude, de wijze van argumenteren, het onderbouwen en de referenties voldeden niet altijd aan de academische vereisten. De visitatiecommissie betreurde ook het ontbreken van een academische jury voor de beoordeling van de masterproeven. De beoordeling was daarenboven niet gericht op de vijf competenties die werden vooropgesteld.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt de masterproef van de opleiding als voldoende.

De commissie heeft een aantal masterproeven bekeken op hun inhoud in relatie tot de opleidingsdoelen en voor wat betreft de door de opleiding toegekende eindwaarderingen. Deze steekproef gaf voor de commissie, tot haar genoegen, de nodige duidelijkheid en geen aanleiding tot nader onderzoek en het bevragen van opleidingsverantwoordelijken.

In de vernieuwde opleiding neemt de masterproef namelijk duidelijk een centrale rol in als eindpunt van de opleiding. De commissie waardeert de wijze waarop de studenten hierop voorbereid worden en meent dat de procedure methodologisch goed gestructureerd is. De studenten kiezen op het einde van hun eerste masterjaar een onderwerp. De Permanente Onderwijscommissie (POC) bepaalt op het einde van het eerste masterjaar de promotoren en copromotoren. Na een eerste gesprek bereiden de studenten in de loop van het eerste semester van hun tweede jaar een masterproefdossier voor, waarin de onderzoeksvraag en gehanteerde methodologie beschreven worden. In samenspraak met zijn (co)promotor kan een student ook een mentor voorstellen, een interne of externe persoon die de masterproef informeel inhoudelijk ondersteunt. De eigenlijke ontwikkeling van de masterproef door de student gebeurt in het tweede semester. De procesbegeleiding verloopt zowel individueel als in groep en tijdens tussentijdse reviews stellen de studenten hun eigen proces voor aan hun collega-studenten.

Deze nieuwe werkwijze sluit volgens de opleidingsverantwoordelijken beter aan bij de inhoudelijke focus die de opleiding legt op de beoefening van de discipline in Vlaanderen en Brussel. Een buitenlandse site voor de masterproef blijft echter mogelijk voor studenten die dit willen. De inhoudelijke input komt daarbij bijvoorbeeld vanuit deelname aan de jaarlijkse Summer Class, uit de studiereis of uit een Erasmuservaring.

Ook de toetsing van de masterproef is volgens de commissie sterk verbeterd. In het kader van de evaluatie zet de opleiding sterk in op een goede verhouding tussen de beoordeling van het proces en het eindresultaat, hetgeen de waardering van de commissie krijgt. De vorige visitatiecommissie vroeg prioritair aandacht voor de beoordeling van de masterproef met betrekking tot de aanwezigheid van een academische jury, alsook een beoordeling gericht op de vijf vooropgestelde competenties en een evenwichtige beoordeling van de presentatie en de masterproef zelf. De commissie stelt vast dat er aan deze vraag duidelijk voldaan is. De balans tussen de academische en de professionele gerichtheid wordt weerspiegeld in de samenstelling van de jury, waarin steeds academische én praktijkmensen zetelen. De evaluatie door de externe jury focust op het eindresultaat en gebeurt op basis van welomlijnde criteria. De POC waakt erover dat de jury op een evenwichtige manier samengesteld is uit minstens 2 leden uit het werkveld en 2 leden uit het academische veld van de discipline, aangevuld met een alumnus. Een interne waarnemer (niet

verbonden aan de opleiding) bewaakt het correcte verloop van de jury-evaluatie. Er wordt ook een supervisor aangesteld die de gelijkwaardigheid in de beoordelingen door de verschillende juryteams bewaakt. Per masterproef wordt er één jurylid aangeduid die de volledige bundel leest; de anderen lezen minstens de samenvatting die door de student wordt opgemaakt. De commissie waardeert de verantwoorde keuzes inzake jurering en stelt bovendien vast dat de beoordeling nu wel alle 5 vooropgestelde eindcompetenties behelst.

Concluderend stelt de commissie dat zij de wijze waarop de studenten op de masterproef voorbereid worden, waardeert. Ze meent dat de procedure methodologisch goed gestructureerd is en beter aansluit bij de inhoudelijke focus van de opleiding. Ook de toetsing van de masterproef is sterk verbeterd. De commissie waardeert de verantwoorde keuzes inzake jurering en stelt bovendien vast dat de beoordeling nu wel alle vooropgestelde eindcompetenties behelst.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Toelatingsvoorwaarden. De visitatiecommissie ontwaarde een grote spanning tussen het specifieke profiel van de opleiding en de keuze voor een brede instroom, en ze constateerde dat er sprake was van een mismatch tussen de formele instroomdoelstellingen en het formele schakelprogramma dat onvoldoende toegesneden was op de diversiteit van de instroom.

Beoordeling hervisitatie

De commissie oordeelt de toelatingsvoorwaarden van de opleiding als voldoende.

De opleiding kent instroom uit het algemeen secundair onderwijs (ASO – 68%), het technisch secundair onderwijs (TSO – 15%) en het kunst secundair onderwijs (KSO – 11%). De instroom van de academische bacheloropleiding architectuur zit op een gemiddelde van 35% en ook de instroom vanuit de Master Architectuur steeg sterk. Het aantal zij-instromers bedraagt gemiddeld 42%. De instroom van schakelstudenten komt voornamelijk uit de professionele bacheloropleidingen landschaps- en tuinarchitectuur en toegepaste architectuur. Sinds 2014–2015 is er ook instroom vanuit andere aanverwante opleidingen in het studiedomein architectuur (interieurvormgeving, vastgoed) en het buitenland (Nederland). Ook kwam er een eerste instroom van masters vanuit andere studierichtingen (geografie, geschiedenis van de oudheid, bouwkunde, sociologie en kunstwetenschappen). Zowel de opleiding als de commissie zijn van mening dat deze brede instroom een meerwaarde biedt aan het programma.

De commissie is tevreden over hoe het schakel- en voorbereidingsprogramma opnieuw vormgegeven zijn en inspelen op de brede instroom. Academische bachelors en masters volgen een voorbereidingsprogramma van 10 studiepunten, dat combineerbaar is met de eerste masterfase en bestaat uit het theoretische opleidingsonderdeel "Architectuur in context B" en het opleidingsonderdeel "Mixed Media Manifest". Studenten met een relevant diploma van professionele bachelor (zoals vastgoed, landschaps- en tuinarchitectuur, toegepaste architectuur en interieurvormgeving) kunnen instromen na het volgen van een schakelprogramma van 45 studiepunten. Toegang tot de opleiding voor gelijkaardige diploma's wordt per individueel dossier behandeld. Het vernieuwde schakelprogramma bestaat, naast het bovenvermelde opleidingsonderdeel Mixed Media-Manifest uit een aantal opleidingsonderdelen uit de groep Architectuur en maatschappij (humane wetenschappen) en een opleidingsonderdeel Management.

De commissie beveelt aan om deze programma's constant te blijven monitoren in functie van de instroom. Beide programma's kunnen nog beter afgestemd worden op de brede instroom zodat iedereen dezelfde kennis en kunde heeft bij de start. In dit opzicht meent de commissie dat een soort van gepersonaliseerd programma mogelijk moet zijn, met behoud van een aantal kernvakken. De commissie waardeert in deze context de getrapte structuur van de opleiding met een plichtprogramma in de eerste fase. Ze beaamt dat de opleiding met deze opzet in de toekomst meer werk kan maken van het verbreden van de instroom zodat de studentengroep een weerspiegeling vormt van het multidisciplinaire werkveld.

De commissie concludeert door te stellen dat het schakel- en voorbereidingsprogramma op adequate wijze opnieuw vormgegeven zijn en inspelen op de brede instroom. Ze beveelt aan om deze programma's constant te blijven monitoren in functie van de instroom. Met deze opzet kan de opleiding alleszins in de toekomst meer werk maken van het verbreden van de instroom, zodat de studentengroep een weerspiegeling vormt van het multidisciplinaire werkveld.

CONCLUSIE BIJ ONDERWERP 2: PROGRAMMA

Gegeven de positieve score die aan de facetten 2.1., 2.2., 2.3., 2.8. en 2.9 worden toegekend en de aangehaalde motiveringen bij de herbeoordeling, en overwegende de positieve scores die in het rapport uit 2012 werden toegekend, besluit de commissie op onderwerpniveau tot een positief oordeel voor de opleiding.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd eindniveau

Beoordeling 2012

In het vorige visitatierapport kende de commissie de Master Stedenbouw en Ruimtelijke Planning een 'onvoldoende' toe voor het facet Gerealiseerd eindniveau. De visitatiecommissie oordeelde dat de opleiding niet al haar vooropgestelde doelstellingen behaalde, hetgeen manifest naar voor kwam in de masterproeven, die doorgaans een adequaat academisch niveau ontbeelden. Op het vlak van het verrichten van onderzoek werden onvoldoende academische kennis en vaardigheden bijgebracht aan de studenten, de relatie tussen onderzoek en onderwijs liet te wensen over, en de onderzoeksoutput voldeed nog niet aan de reguliere criteria van academische accreditatie. De opleiding diende dringend enkele grote stappen te zetten om het academiseringsproces te voltooien. Op een aantal vlakken waren de studenten minder voorbereid op de instap in het werkveld.

Beoordeling hervisitatie

De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau als voldoende.

De opleiding meent dat ze door de vernieuwde manier van werken de kwaliteit van de masterproeven beter kan opvolgen. Inhoudelijk wordt de masterproef versterkt door de nieuwe visie en daaraan gekoppelde leerlijnen in de opleiding. Dit blijkt duidelijk uit de onderwerpen van de masterproeven van de laatste academiejaren waar de missie van de opleiding (stedelijkheid activeren) en haar focus op Vlaanderen en Brussel duidelijk aanwezig zijn. Het gerealiseerd niveau, zoals dat blijkt uit de masterproef, is duidelijk verbeterd en bereikt nu wel de vereiste academische standaarden. De commissie stelt wel vast dat er nog een zekere variatie bestaat in de wijze waarop studenten worden begeleid in de masterproef. De commissie ziet in de eindproducten

namelijk nog een zekere variatie qua onderbouwing, ook ten opzichte van het eindoordeel. De docenten hebben soms een verschillende attitude in de manier waarop ze de masterproef bekijken en wat ze belangrijk vinden, bijvoorbeeld wat betreft het accent op ontwerp. De commissie beveelt ter verdere optimalisatie dan ook aan om regelmatig elkaars beoordelingen met elkaar te delen en te motiveren, zodat op termijn het hele docentenkorps op dezelfde manier staat tegenover de beoordeling van de masterproef. Ook in functie van de stijgende studentenaantallen dient dit in de toekomst uitvoerig bewaakt te worden.

Sinds 2009 wordt een systematische bevraging van alumni uitgevoerd. SRP alumni zijn doorgaans snel aan het werk. In 2014 heeft 80% binnen de zes maanden werk en 33% doet er amper een maand over. 40% van de afgestudeerden krijgt reeds tijdens de studies werkaanbiedingen. 47% van de afgestudeerden is werkzaam in een privaat studiebureau. Als tweede grootste sector springt de gemeentelijke administratie in het oog met 20%, gevolgd door de intercommunale diensten met 13%. Bij "andere" wordt vooral het architectenbureau opgegeven. De afgestudeerden werken hoofdzakelijk als Stedenbouwkundige, Ruimtelijk Planner, Architect of een combinatie ervan. Uit de resultaten blijkt dat 86% van de respondenten vindt dat de huidige functie helemaal of in grote mate aansluit bij de opleiding. De afgestudeerden SRP zijn ook helemaal of in grote mate tevreden over hun job. 73% van de respondenten is ervan overtuigd dat het diploma van de eigen studierichting noodzakelijk is om de functie uit te voeren.

Ook de realisaties inzake internationalisering stemmen de commissie tevreden. Door het organiseren van een Summer Class in de zomerperiode doen veel studenten een internationale ervaring op. De commissie waardeert het feit dat de opleiding hierop verder wil inzetten. Het Engelstalige derde semester maakt deel uit van het uitwisselingsaanbod voor inkomende uitwisselingsstudenten. De opleiding hoopt in academiejaar 2016–2017 de eerste uitwisselingsstudenten te ontvangen. Het docententeam van de opleiding is ondertussen ook internationaal actief en neemt deel aan een divers samengesteld internationaal netwerk.

Concluderend meent de commissie dat door de vernieuwde manier van werken, de kwaliteit van de masterproeven beter kan opgevolgd worden. Inhoudelijk wordt de masterproef versterkt door een nieuwe visie en daaraan gekoppelde leerlijnen. Het gerealiseerd niveau bereikt nu wel de vereiste academische standaarden, al bestaat er nog een zekere variatie in de wijze waarop studenten worden begeleid in de masterproef. Op termijn dient er nog afstemming te gebeuren zodat het hele docentenkorps op dezelfde manier staat tegenover de masterproef. De realisaties inzake internationalisering stemmen de commissie tevreden.

CONCLUSIE BIJ ONDERWERP 6: RESULTATEN

Gegeven de positieve score die aan het facet 6.1. wordt toegekend en de aangehaalde motiveringen bij de herbeoordeling, en overwegende de positieve scores die in het rapport uit 2012 werden toegekend, besluit de commissie op onderwerpniveau tot een positief oordeel voor de opleiding.

INTEGRAAL OORDEEL VAN DE COMMISSIE

Gegeven de bovenstaande positieve scores die bij de herbeoordeling aan onderwerp 2 'Programma' en aan onderwerp 6 'Resultaten' werden toegekend, en overwegende de positieve scores die in het rapport uit 2010 werden toegekend, besluit de commissie dat er binnen de opleiding voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn en heeft zij aldus een positief eindoordeel over de Master of Science in de Stedenbouw en Ruimtelijke Planning van de Katholieke Universiteit Leuven.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Prof.dr. Wil Zonneveld

Prof.dr. Wil Zonneveld is hoogleraar Stedelijke en Regionale Planning aan de Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft. Hij is in 1985 als planoloog afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam waar hij in 1991 ook zijn titel als doctor behaalde. In de periode 1992–1994 was hij senior adviseur op het vlak van de planologie bij het toenmalige studie bureau Zandvoort Ordening & Advies. In 1994 keerde hij als post-doc onderzoeker terug bij de Universiteit van Amsterdam om te werken aan een meerjarig studieproject naar European spatial planning. Vanaf 2000 was hij gedurende een aantal jaren senior onderzoeker bij het onderzoeksinstituut OTB van de Technische Universiteit Delft. In 2008 werd hij aangesteld als hoogleraar bij de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft. In 2010 was hij lid van de visitatiecommissie die de Vlaamse hogeschool opleidingen Stedenbouw en Ruimtelijke Planning onderzocht. In 2012 was hij lid van de visitatiecommissie die in Nederland de academische opleidingen Sociale Geografie en Planologie onderzocht. Hij is sinds 2012 lid van het expert panel W&T9 (Wetenschap en Technologie van Constructies en de Gebouwde Omgeving) van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek en is regelmatig lid van beoordelingscommissies van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Bij de Faculteit Bouwkunde is hij voorzitter van de facultaire Opleidingscommissie en is hij binnen de afdeling Urbanism co-leider van het onderzoeksprogramma. Zijn onderzoek heeft betrekking op strategische ruimtelijke planning onder meer voor wat betreft de rol van ruimtelijk ontwerp.

Prof. dr. Terry van Dijk

Prof. dr. Terry van Dijk is universitair hoofddocent Ontwerp in de Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij studeerde af in 1997 aan Wageningen Universiteit op het snijvlak tussen landschapsarchitectuur, cultuurtechniek en planologie. Zijn proefschrift schreef hij aan de Technische Universiteit Delft over de problemen in de landbouwstructuur in het voormalige Oostblok. In Groningen is hij momenteel tevens vice-decaan voor onderwijs van zijn faculteit, de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Hij doceert over, en bestudeert derhalve, hoe van ontwerpen een sturende kracht uitgaat op beslissingen over de ruimtelijke inrichting.

Dhr. Philippe Van Wesenbeeck

Dhr. Philippe Van Wesenbeeck is sinds 1/11/2004 diensthoofd van de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning van de Stad Gent. Hij studeerde sociale geografie en stedenbouw en ruimtelijke ordening aan de Rijksuniversiteit Gent. Hij was voordien coördinator voor het Project Gentse Kanaalzone te Gent en beleidsmedewerker bij de Afdeling Ruimtelijke Planning van de Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap te Brussel, waar hij eerst als lid van de Plangroep het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen had opgemaakt. Daarvoor was hij stafmedewerker in het planteam Stad aan de Stroom te Antwerpen. Hij combineerde deze professionele activiteiten met een deeltijdse onderwijsopdracht als gastprofessor aan de vakgroep Architectuur en Stedenbouw van de faculteit Toegepaste Wetenschappen van de universiteit Gent (2001–2005) en als tijdelijk docent aan de faculteit Toegepaste Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel (1999–2001)

Mevr. Fien Batens

Mevr. Fien Batens studeerde in het academiejaar 2015–2016 af als Master of Science in de Stedenbouw en Ruimtelijke Planning aan de Universiteit Antwerpen. Daarnaast heeft zij ook een Master of Science in de Architectuur. Momenteel werkt ze als ontwerpend architect-stedenbouwkundige bij OMGEVING.

BIJLAGE 2

Bezoekschema

10 februari 2016

09:00–11:00	intern beraad en inzage ter beschikking gestelde documenten
11:00–12:00	gesprek met opleidingsverantwoordelijken
12:00–13:00	middagmaal, intern beraad en inzage documenten
13:00–14:00	representatieve groep studenten (en recent afgestudeerden)
14:00–15:00	docenten
15:00–15:30	spreekuur en intern overleg
15:30–16:00	afsluitend gesprek met opleidingsverantwoordelijken
16:00–18:00	afsluitend intern beraad
18:00	mondelijke rapportering